

Drámapedagógia a felsőoktatásban

Tolnai Mária

A fenti címmel hívta közös gondolkodásra és döntések meghozására a felsőoktatási intézmények drámát tanító tanárait az Apor Vilmos Katolikus Főiskola és a Magyar Drámapedagógiai Társaság. A jelenlévők – sokféleségük szabad megnyilvánulását értéknek tételezve – a drámapedagógia helyzet- és jövőképeinek alakításában, ennek közös feladataiban, szakmai érdekképviseletben kívánnak együttműködni. Ezért a tanácskozás meghatározó alapgondolata volt, hogy minden érdekelt illetve döntéshelyzetben lévő felelős szakember véleményét meghallgatva, az „itt és most” állapotot kell figyelembe venni. Ez azt jelenti, hogy nem a vágyakat kell rávetíteni a valóságra, hanem a valóság keretei között kell a legpontosabban artikulált szakmaiságot megjeleníteni, képviselni, illetve párbeszédet kezdeményezni.

A tanácskozás szándéka és célja rögzíteni azokat a feladatokat, amelyekben a szakmán belül kell meg- egyezni; amelyekben a társadalmi környezet más szereplőivel kell párbeszédet kezdeményezni; illetve amelyekben további érdekartikulációt kell folytatni. A felsoroltak két aktuális téma köré szerveződtek: egyrészt az MA szintű tanárképzés lehetőségeinek, akadályainak végiggondolása, a megváltozott és jelen- leg is dinamikus mozgásban lévő felsőoktatásban; másrészt a drámapedagógia szakirányú továbbképzési szak működésének további lehetőségei.

A tanácskozásról készült beszámolóban nem célja az elhangzottak jegyzőkönyv szerinti rögzítése, hanem kiemeli azokat az információkat, amelyek a két alaptémához tartoztak.

A vitaindító előadások (Kaposi József és Móra János) bemutatták a közoktatás teljes spektrumában jelen lévő tantárgyi rendszert, amely a drámapedagógia elméleti és gyakorlati tudáselemeit használja, – önálló tantárgyként és/vagy tudásátadást segítő módszerként. Megfogalmazódott, hogy a hat éves kortól elkezdett készség- és képességfejlesztő drámaórák olyan oktatási-nevelési helyzeteket teremtenek, amelyekben a tanulóknak lehetőségük nyílik arra, hogy élményszerű formában találkozhassanak akár nehéz döntési helyzetekkel, életkori sajátosságaiknak megfelelő témákat elemezzenek és vitassanak meg.

Több hozzászóló (Trencsényi László, Gabnai Katalin, Kaposi László, Szentirmay László, Püspöki Péter, Tolnai Mária, Bába Krisztina, Margócsy Klára) rögzítette, hogy a Nat 2007 filozófiájában nagyobb szerepet kapnak a magáról gondoskodni képes, döntési következményeit mérlegelni tudó állampolgárok szá- mára fontos ismeretek, azok a kompetenciák, amelyek tudása fontos a tanár-diák viszony kérdéseiben, az iskolai agresszivitás okainak feltárásában, az iskolát érő külső, negatív hatások kezelésében.

A dráma mint középiskolai érettségi tantárgy; az alapfokú művészeti iskolák színjáték tanszaka; a felső- oktatási intézményekben indított drámapedagógia szakirányú továbbképzések; a Magyar Drámapedagó- giai Társaság akkreditált továbbképzései tanítják a drámapedagógia elméleti és gyakorlati ismereteit. Adódik a kérdés: felkészíti-e a jelenlegi tanító- és tanárképzés a leendő pedagógusokat a Nat-ban rögzített tudástartalmak tanítására? A kérdésre adott válasz felelősségét fokozza, hogy a Nat-kulcskompetenciák körében – a művészetek között – a dráma megerősített hangsúllyal szerepel. A résztvevők meggyőződé- süknek adtak hangot, hogy a dráma tanítása, eszköztárának használata lehetővé teszi, hogy a problémák- kal való szembesülés, a problémahelyzetekben való megnyilvánulás egy, a játék által meghatározott és szabályozott, védett keretben történjen. Ezért van kulcsfontossága a jól képzett drámatanár jelenlétének, és annak, hogy milyen feltételeket kell teljesíteni a drámatanári MA képzés szakalapítási dokumentáció- jának.

A hozzászólások, a megoldandó feladatok pedagógiailag és szakmailag elkötelezett és felelős érvelésként fogalmazódtak meg. Ezek a következő pontokban rögzíthetők:

- A tanácskozás résztvevői támogatják azt az indítványt, hogy a jelenlegi „okleveles drámapedagógia- tanár” helyett „okleveles drámatanár” legyen a szakképzettség megnevezése.
- Kezdeményezik a tanácskozás állásfoglalásának elfogadását, hogy a drámatanári szak indítási enge- délyezése során a művészeti képzésnél a „kis szak”-ra vonatkozó megengedett eltéréseket a MAB ve- gye figyelembe, kiemelten a minősített tanárok, a főállású és óraadó tanárok arányszámát illetően.
- A tanácskozás résztvevői támogatják, hogy a MDPT szakmai testülete adjon referenciát azon tanárok számára, akik megkérdőjelezhetetlen szakmai múlttal rendelkeznek, életkorukból adódóan nem tudják teljesíteni a minősítés követelményeit, de tudásuk és szakismeretük elengedhetetlenül fontos a tanár- képzésben (és ezt a referenciát kérik az MDPT-től). Kezdeményezni kell a MAB döntéshozó szakmai testületeiben a referenciaanyagok figyelembevételét.
- A felsőoktatási intézmények képviselői fontosnak tartják, hogy a drámatanári képzés esetén is lehes- sen élni több intézmény közös szakindításának lehetőségével. Ennek jelenlegi akadálya a törvényi

rendelkezésben megfogalmazott elvárás, amely szerint a konzorciumban részt vevő minden tagintézménynek külön-külön rendelkeznie kell a törvény szerinti teljes feltételrendszerrel. Több szakmai bizottság jogértelmezést kért az Oktatási Minisztériumtól. A kedvező válasz lehetőséget teremthet az MA szintű drámatanári szak közös indítására.

- Szorgalmazni kell a fiatal tanárkollegák PhD, illetve DLA képzésben való részvételét.
- Egy kijelölt szakmai testület készítse el a drámatanári képzés szakmaiságát rögzítő „alaprács”-ot, amely tantárgyleírás mintákat, minőségbiztosítási standard pontokat fogalmaz meg. A szakanyag kerüljön el a MAB-hoz, kérve ennek figyelembevételét az intézmények által beadott indítási eljárások során. Ez lehetőséget adna a „márkavédelemre”, és egyben segíthetné a döntéshozó szakemberek tájékozódását is.

A drámatanárok, a Magyar Drámapedagógiai Társaság, a felsőoktatási intézmények tanárainak felelős gondolkodását jelzi a tanácskozás megszervezése, amely rövid időn belül a második szakmai fórum volt. Jelenlétével megerősítette a párbeszéd igényét a szakma és a döntéshozó testület között Rádli Katalin, az OKM Felsőoktatási Főosztályának képviselőjében.

Köszönet a befogadó főiskolának, Szemkeő Judit rektor-helyettes asszonynak.

TÁJÉKOZTATÓ a DRÁMAPEDAGÓGIA A FELSŐOKTATÁSBAN – *helyzet- és jövőkép* címmel tartott tanácskozásról

2008. április 24-én az Apor Vilmos Katolikus Főiskola és a Magyar Drámapedagógiai Társaság DRÁMAPEDAGÓGIA A FELSŐOKTATÁSBAN – *helyzet- és jövőkép* címmel tanácskozást tartott. A tanácskozáson a drámapedagógiai tárgyú képzésekben érintett magyar felsőoktatási intézmények döntő többségének képviselői részt vettek. Az OKM képviselőjében Rádli Katalin jelent meg és tartott tájékoztató jellegű előadást.

A tanácskozásnak aktualitást az akkreditált drámapedagógia-tanár MA képzés indításának lehetősége és akadályai adtak.

A MA képzés indokoltságáról Kaposi József tartott bevezető előadást. Hangsúllyal szolt arról, hogy a drámapedagógia a magyar közoktatás és a felsőoktatás minden szintjén jelen van – a jogi szabályozók a drámapedagógiának teret adnak, és jelentős a társadalmi igény is. Említette azokat a társadalmi problémákat, melyek az oktatást is érintik, és amelyek következményei az osztálytermekben jelentkeznek: *iskolai drogterjesztés és -fogyasztás, iskolai agresszió kezelése, különösen aktuális kérdés a tanárok ellen irányuló, illetve a tanárok által elkövetett erőszak kezelése, a drámapedagógia lehetőségei az integrációban, a sajátos nevelést igénylő gyermekek körében.*

Szolt azokról a *módszertani hiányosságokról*, amelyek ma jellemzik a pedagógusok munkáját, amikben a drámapedagógia segítheti őket (*pl. szövegértő olvasás, csoportépítés, személyiségfejlesztés, problémamegoldó, kritikai gondolkodás, kreativitás, tanulási problémák kezelése stb.*). Említette, hogy különösen fontos szerepet játszhat a drámapedagógia, sajátos természetéből adódóan, a *kompetencia alapú* pedagógiai munka gyakorlati megvalósításában.

A megrendelői oldalról egyértelműen tapasztalható, hogy jelentős igény van a drámapedagógia intenzív megjelenésére az iskolákban – éppen ezért lenne szükséges indítani drámapedagógia-tanár MA képzéseket. *A felsőoktatás azonban nem rendelkezik – elegendő számban – olyan szakemberekkel, akiknek a drámapedagógiai szaktudás birtokában megfelelő tudományos fokozatuk, minősítésük is van.* Magyarországon nincs drámapedagógiát képviselő doktori iskola, tehát abszurd az a jogi feltétel, elvárás, hogy PhD fokozattal rendelkező tanárokkal fedjük le drámapedagógus-tanárképzést. Azok többsége, akik a szakma által elfogadottak, publikációkkal, jelentős oktatási gyakorlattal, esetenként nemzetközi tapasztalattal is bírnak, azok nincsenek bent a rendszerben, a felsőoktatás valamilyen – adminisztratív vagy pénzügyi – ok miatt kizárja őket. Nélkülük rangos hazai képzéseket indítani nem lehet, és a jelenlegi helyzet szerint velük sem lehet, hiszen többségük nem rendelkezik a szükséges tudományos fokozattal.

A drámapedagógiai tárgyú doktori iskola hiányában az érdekeltek és érdeklődők csak a tudomány más területein tudnak fokozatot szerezni, így a doktori címük nem jelzi és nem jelezheti, hogy a szakterülethez (a drámapedagógiához) értenek-e egyáltalán. Ezen a helyzeten segitendő a Magyar Drámapedagógiai Társaság vállalja, hogy szakmai grémium létrehozásával, személyre szólóan vizsgálva, ajánlásokkal segíti az akkreditációs és indítási ügyekben döntéseket hozók munkáját.

A helyzetet súlyosbítja a közös képzések indításának rendezetlen jogi háttere, többek között az az elvárás, miszerint a közös képzésben résztvevő minden intézménynek külön-külön is teljesítenie kell minden személyi feltételt – ez szintén jelentős akadályát képezi a szakindításnak.

Mindezek következménye lehet, hogy a közeljövőben egyetlen intézmény sem tudja elindítani az MA-képzést, vagy ha igen, akkor lehetséges, hogy drámapedagógiai szakmai kompetenciával nem rendelkező, de tudományos fokozattal bíró kollégákra épített képzések fognak jelentkezni indítási kérelemmel.

A fent említettek kapcsán a tanácskozás a problémák feltárásában tudott előre lépést mutatni.

Kaposi László és Móka János

Kaposi József előadás közben. Spárta-dráma, 2008. augusztus 11. Kaposi László felvétele